

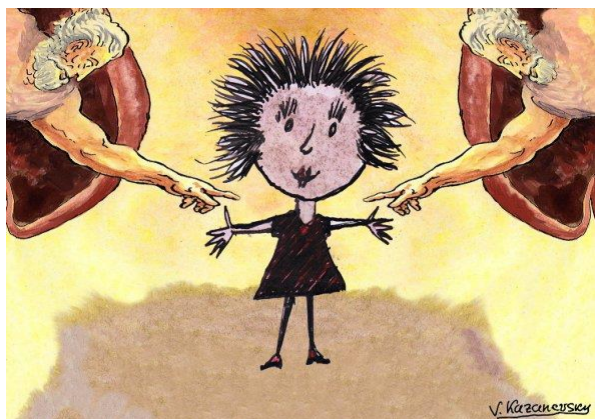
Подвійне навантаження. Чи мають діти біженців вчитися в двох школах одночасно

<https://uainfo.org/blogosphere/obshestvo/1667319503--voni-mayut-vse-mi-nichogo-navit-zherti-ne-vozyat-perehopili.html>

Українці багато чим здивували мешканців Європи, яка не бачила до 2022 року таких біженців. Переважно жінки і діти (із Середнього Сходу та Африки до ЄС приїжджали переважно чоловіки), з домашніми тваринами, яких не захотіли кидати у війні, і зовсім неочікуване – з навчанням в українській школі, перебуваючи на чужині. Останнє вразило європейців ще навесні: вже в березні більшість українських дітей відновили навчання в своїх українських школах онлайн. Європейські медіа робили про це захоплені сюжети – країна під повномасштабною агресією, а вчителі з укриттів проводять уроки. В Німеччині це викликало ще більше здивування, адже навіть після двох років ковідних карантинів в цій країні великою рідкістю були повноцінні синхронні онлайн-уроки.

Однак зараз, після двох місяців нового навчального року, європейські вчителі вже під іншим кутом зору дивляться на українське онлайн-навчання. Українські діти, згідно з законодавством більшості країн ЄС, пішли в місцеві школи, але після обіду продовжують вчитися онлайн в українських школах. Навчання за двома програмами не проходить безслідно – діти виснажені, стомлені, жаліються на контрольні з усіх українських предметів і не виконують домашніх завдань в місцевих школах.

Таке навчання вже не виглядає перемогою української освіти, яку ставили в один ряд із ЗСУ за героїзм навесні. Зараз воно сприймається як незрозуміле подвійне навантаження, невідповідне ні фізичним, ні психологічним потребам дітей.

Звісно, головну роль тут відіграють батьки. Саме вони приймають рішення в більшості випадків про навчання в двох школах і вимагають цього від дитини. Батьки пояснюють свою вимогу бажанням зберегти місце дитини в українській школі і тиском вчителів – вони стверджують, що без виконання всіх робіт дитина не буде атестована та її відрахують. "Всіх робіт" – це враховуючи контрольні з музики, фізкультури та мистецтва без жодних поблажок.

Я написала про цю проблему пост на фейсбуку і неочікувано отримала під ним тисячу (!) коментарів. Така кількість свідчить, що проблема гігантська. Заклики до батьків подивитися на свою дитину, поставити себе на її місце і відповісти – чи готові ви працювати 16 годин на добу – досягають мінімальної кількості коментаторів. Батьки вважають, що дозвіл їхнім дітям не навчатися в двох школах одночасно має дати навіть не Міністерство освіти і науки – вони чекають, що їм має дозволити не робити всі завдання на рівні з дітьми, що навчаються лише в українській школі, їхня вчителька.

А МОН в свою чергу всіляко уникає прямих докладних роз'яснень з цього питання. В недавньому інтерв'ю міністр **Сергій Шкарлет** сказав буквально наступне: **жодних обмежень щодо визнання результатів навчання дитини за кордоном на сьогодні не існує.**

В МОН є досвід розробки нормативних документів, які вирішували аналогічне питання – Накази МОН про закінчення 2021–2022 навчального року справді були складені дуже дитиноорієнтовано і давали безліч варіантів можливостей дитині-біженцю (якими навесні була понад половина всіх

школярів) завершити навчальний рік і отримати документи про освіту. Водночас зараз МОН не демонструє бажання розставити крапки над "і" в болючому питанні.

З позицією вчителів все теж не так однозначно. В сотнях коментарів під моїм постом були приклади, де вчителі ведуть себе раціонально, вимагаючи від дітей лише справді обов'язкових завдань з основних предметів. Але є і такі, хто на повному серйозі питають, як атестувати дитину з музики без контрольної роботи. Хоча програма з цього предмету, як і з інших курсів естетичного циклу, передбачає достатньо можливостей для атестації в рамках здорового глузду.

Більш загальною проблемою, яка не сприяє інтересам дітей, є ситуація з оплатою праці вчителів. Їхня зарплата формується від кількості дітей в класах. І стверджуючи сім'ям-біженцям за кордоном, що дітям треба обов'язково навчатися повноцінно онлайн в школі, інакше їх не візьмуть назад, окремі вчителі і керівники шкіл так намагаються захистити бюджети своїх шкіл. Що є дуже нечесним відносно дітей.

Вихід виглядає дуже непростим – МОН необхідно нарешті розробити чіткі критерії і алгоритми атестації дітей, які вимушено перебувають за кордоном, передбачивши можливість автоматичного зарахування предметів естетичного та здоров'язбережувального (фізкультура, основи здоров'я) циклу. Але ухвалити найпрекрасніше рішення буде недостатньо – його ще й треба буде донести до шкіл і вчителів. І не виключено, що навіть це повністю не вирішить проблему.

Українські батьки значною мірою вважають європейські програми слабшими за українські. І багато батьків не готові сприймати їх як повноцінне навчання. Програми в Європі справді складені інакше, і якщо підходити до них з пострадянськими мірками, то здаються занадто простими. Але насправді це не так – програми справді посилені для всіх в молодшій і середній школі і відчутно сильніші в старших класах. Останнє, до речі, проблема зараз для старшокласників з України: їм важко бути успішними в європейських школах, бо на все ще накладається незнання місцевих мов.

В українських батьках включається пострадянський страх: "Дитина не повинна втрачати рік". Думаю, це травматичний спогад родом з дитинства, коли вчителі лякали учнів чи їхніх батьків міфічним залишенням на другий рік, що вважалося дуже страшним.

І тому на українських батьків не діють жодні пояснення, що **в Україні не можна залишити дитину на другий рік без згоди батьків**. Просто немає шансу, якщо ви не попросите. І так, в дитини можуть бути прогалини, бо вона провела рік в Європі, але їх можна наздогнати. Так, міграції в Європу з України ніколи не було в таких масштабах, але **дітей, які вчилися за кордоном і потім поверталися в Україну, беруть в клас по віку, і це передбачено українським законодавством**.

Але батьки не вірять. Їм простіше тиснути на власних дітей і вимагати навчання за межею здорового глузду (бо важко назвати здоровим глуздом навчання 14-16 годин щодня), ніж розібратися зі своїми страхами чи з лукавством вчителів.

А що діти? Діти вчаться лицемірити, викручуватися і списувати. Бо не може жива дитина залишатися здоровою, якщо вчиться 14–16 годин щодня. Її організм шукатиме можливість схитрити.

Тому що б не робив МОН, що б не казала далека вчителька – будь ласка, подивіться на своїх дітей! Подумайте, чому ви заставляєте їх тягнути непомірний тягар і чи можете ви, батьки, його зменшити чи взагалі забрати. Не дозволяйте вашим страхам шкодити рідним дітям.

Публікацію матеріалу здійснено за підтримки Асоціації "Незалежні регіональні видавці України" в рамках реалізації грантового проєкту The Women in News з WAN-IFRA.